

Výklad listu Efezským

Pokyny pro praktický všední život

Muž a žena – obraz Krista a církve

Následující verše 5. kapitoly pojednávají o vztahu mezi muži a ženami. V 6. kapitole pak následují pokyny o vztazích mezi dětmi a rodiči a končí to posledními vztahy ve starověké rodině – o vztazích mezi pány a otroky – protože k většině rodin patřili také otroci či služebnictvo. Dnes to můžeme aplikovat do dnešní doby jako vztahy mezi zaměstnanci a zaměstnavateli. To vše patří i dnes do oblasti všedních dnů: rodina a práce.

Pavel začíná tím nejužším vztahem – vztahem mezi mužem a ženou v manželství. Kromě toho, že dává pokyny, jak se mají muži chovat ke svým ženám a opačně, má tento oddíl Písma ještě jeden obrovský rozměr. Pavel to nazývá tajemstvím, které dříve nebylo známo. Jde o tajemství vztahu mezi Kristem a církví. Kromě velmi užitečných návodů, jak dobře vycházet s manželem/kou se dozvídáme něco, co je opravdovým tajemstvím: na vztahu muže a ženy můžeme vidět vztah Ježíše ke své nevěstě, církvi.

Proto má tento oddíl nesmírnou cenu a je klíčovým v celé epištole.

21 V poddanosti Kristu se podřizujte jedni druhým:

22 ženy svým mužům jako Pánu,

23 protože muž je hlavou ženy, jako Kristus je hlavou církve, těla, které spasil.

24 Ale jako církev je podřízena Kristu, tak ženy mají být ve všem podřízeny svým mužům.

25 Muži, milujte své ženy, jako si Kristus zamiloval církev a sám se za ni obětoval,

26 aby ji posvětil a očistil křtem vody a slovem;

27 tak si on sám připravil církev slavnou, bez poskvrny, vrásky a čehokoli podobného, aby byla svatá a bezúhonná.

28 Proto i muži mají milovat své ženy jako své vlastní tělo. Kdo miluje svou ženu, miluje sebe.

29 Nikdo přece nemá v nenávisti své tělo, ale živí je a stará se o ně. Tak i Kristus pečuje o církev;

30 vždyť jsme údy jeho těla.

31 `Proto opustí muž otce i matku a připojí se k své manželce, a budou ti dva jedno tělo`.

32 Je to velké tajemství, které vztahují na Krista a na církev.

33 A tak i každý z vás bez výjimky ať miluje svou ženu jako sebe sama a žena ať má před mužem úctu.

Princip vzájemné poddanosti

21 V poddanosti Kristu se podřizujte jedni druhým...

Fungující lidská společnost je vždy postavena na principu moci a autority na straně jedné a poddanosti na straně druhé. Na tom nic nezmění ani současné postmoderní bourání autorit.

Mají-li fungovat vzájemné vztahy, musí určitým způsobem

- dítě poslouchat rodiče,
- žák učitele,
- dělník mistra,
- voják velitele

Kdyby nebylo autority, zcela zákonitě by nastoupila anarchie se všemi svými neblahými důsledky. Lidé by se na ničem nemohli dohodnout a vládl by chaos.

Pán Ježíš nepřišel na tuto zem zrušit autoritu a princip poddanosti. Ale přinesl převratnou změnu ve způsobu získávání a udržování autority. Autorita, kterou přinesl, byla pravá, přirozená, samozřejmá a všeobecně uznávaná.

Až do Ježíšova příchodu si lidé autoritu získávali donucením – všichni lidé usilovali vždy o to, aby zaujali co nejvýhodnější místo, aby si ostatní porobili – aby jimi mohli manipulovat. V lidském pojetí autority je důstojnost a osobnost podřízených potlačována a mnohdy na ní nezáleží. Kam až může tato bezohlednost vést, můžeme pozorovat třeba na příkladě římského císaře Tiberia, který říkával o svých poddaných, kterým vládl krutě a nemilosrdně: „Ať si nenávidí, jen když mi dávají za pravdu“ (Suetonius: Životopisy 12 císařů, str. 183). Lidé jednají z pozice síly, k dosažení a udržení moci používají donucovací prostředky, mnohdy se neštítí použít i kruté násilí.

Autorita v Božím pojetí, zjevená v Ježíši Kristu, je diametrálně odlišná. Naše poddanost není na principu donucení, ale dobrovolná, uvědomělá, z lásky a z úcty k bližnímu.

Ženy mají být poddány mužům, děti rodičům, podřízeny svým nadřízeným, občané vládě, věřící ve sboru svým starším a diakonům. Tak to můžeme číst v Ř 13,1-7. Ale tato podřízenost má být dobrovolná a z vlastní vůle (viz 1K 16,16). Ne na základě toho, že musím, ale proto, že mám rád svého Pána a své bližní.

Křesťanská autorita respektuje důstojnost člověka. Čteme přece: *v pokoře pokládejte jeden druhého za přednějšího než sebe* (Fp 2,3). Křesťanská autorita nesmí nikdy toužit po uchvácení moci a nesmí být nikdy zneužita k osobnímu prospěchu. Je otázka, nakolik to dokážeme. Poslání autority od Boha je jiné – je sloužit druhým, ne si je podrobovat. Jak jasná jsou v tomto směru slova Páně: „Víte, že vládcové panují na národy a velící je utlačují. Ne tak bude mezi vámi: kdo se mezi vámi chce stát velkým, buď vaším služebníkem; a kdo chce být mezi vámi první, buď vaším otrokem. Tak, jako Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé.“ (Mt 20,25-28)

Vy však si nedávejte říkat *‘Mistře’*: jediný je váš Mistr, vy všichni jste bratři. A nikomu na zemi nedávejte jméno *‘Otec’*: jediný je váš Otec, ten nebeský. Ani si nedávejte říkat *‘Učiteli’*: váš učitel je jeden, Kristus. Kdo je z vás největší, bude váš služebník. Kdo se povyšuje, bude ponížěn, a kdo se ponižuje, bude povýšen (Mt 23,8-12).

Takovým způsobem roste pravá autorita a jen taková autorita má před Bohem cenu. Je otázka, jak je to i s naší „křesťanskou autoritou“ – do jaké míry je odrazem tohoto Božího požadavku nebo naopak klasickou lidskou autoritou s lidskými manýrami. Učme se mít v úctě své bližní a nepovažujme to za hanbu, ale naopak za výsadu, že jim můžeme posloužit.

Muž a žena = Kristus a církev

Zbytek 5. kapitoly pojednává o této úžasné rovnici. Hodnotí vztahy mužů a žen, dává návod, jak se k sobě máme chovat a srovnává vztah lidí ke vztahu Pána Ježíše k církvi.

Vezmeme-li to z opačné strany – na vztahu Ježíše k církvi ukazuje Pavel příklad pro náš pozemský život a náš pozemský vztah nám má zase umožnit nahlédnout do onoho „velikého tajemství“, které představuje církev.

Náš oddíl chci posuzovat ze tří hledisek:

- vztah ženy k muži,
- vztah muže k ženě,

- „veliké tajemství církve“

Vztah ženy k muži

21 *V poddanosti Kristu se podřizujte jedni druhým:*

22 *ženy svým mužům jako Pánu,*

To je Boží slovo, které nepřestalo platit přes všechny lidské úvahy o emancipaci žen, o tom, že žena se má osvobodit od závislosti na muži, že má rozvíjet svou osobnost a věnovat se svým zájmům.

To zní velice lákavě a přesvědčivě. Ale skutečnost je (jak uvidíme v následujících řádcích) zcela jiná.

Předně – pravou emancipaci zaručuje jen sám Bůh. On přece nechal zapsat ve svém slově úžasné prohlášení: *Není už rozdíl mezi židem a pohanem, otrokem a svobodným, mužem a ženou. Vy všichni jste jedno v Kristu Ježíši. Jste-li Kristovi, jste potomstvo Abrahamovo a dědicové toho, co Bůh zaslíbil* (Ga 3,28).

To je Boží dílo – ne výsledek lidského snažení. Právě křesťanství je to, co přineslo ženám stejná práva jako muži. Mohou právě tak jako muži vstoupit do Božího království za zcela stejných podmínek. Mohou dosáhnout kterékoliv odměny, kterou Pán Bůh pro nás má připravenou.

To, co lidé nazývají emancipací, však se skutečnou emancipací nemá nic společného. A ve skutečnosti je to opak – znamená zotročení ženy a větší svobodu pro muže. Copak je to osvobození ženy, musí-li pracovat jednu směnu v zaměstnání (aby se muži vyrovnala) a druhou doma, zatímco muž se věnuje svým zálibám? Kde získá čas, aby realizovala sebe a své zájmy? Pokud to bude dělat, je to většinou na úkor rodiny a dětí.

Ale proč má být právě žena poddána muži? Boží slovo nám uvádí důvod: *budou ti dva jedno tělo* (v.31). V krásném a harmonickém manželství, takovém, jaké se Bohu líbí, nemůže nikdo žít jen sám pro sebe. Zde už neplatí známá rovnice $1+1=2$, ale je zde jiná matematika, která říká, že $1+1=1$. Jeden potřebuje druhého, sami o sobě by nemohli žít plnohodnotný život. Bible nám to zobrazuje na příkladu těla, kde muž znázorňuje hlavu a žena tělo. Jedno bez druhého není schopno samostatné existence. A tělo je podřízeno hlavě – ruka se nepohne bez pokynu z hlavy, noha neudělá sama krok, nedostane-li k tomu impuls z mozku. Mozkové centrum v hlavě odpovídá za to, aby se tělo nedostalo do nebezpečí. Muž je obecně (samozřejmě existují výjimky, potvrzující pravidlo) stavěn tak, že má předpoklady k odpovědnějšímu rozhodování. Nepodléhá tolik náladám, nenechá se citově vydírat a dovede se lépe orientovat v krizových situacích. Je tedy přirovnán k hlavě, odpovědné za celé tělo. Samozřejmě hlava potřebuje pomoc těla. Nikdy by se nedostala sama bez pomoci těla tam, kam potřebuje. Dá se říci, že žena je takovým motorem, která dovede hýbat celou domácností, i svým mužem.

Ženu můžeme zase přirovnat k srdci. Jedině ona totiž dokáže vytvořit ničím nenapodobitelné a nenahraditelné srdečné kouzlo domova.

Žena byla stvořena pro muže. Bible říká: *Ale pro člověka se nenašla pomoc jemu rovná (jako jeho protějšek – ČSP)* (Gn 2,20). Proto byla stvořena Eva. *Muž přece nebyl stvořen pro ženu, ale žena pro muže* (1K 11,9). Milá sestro, uvědomuješ si své poslání na této zemi? Na ženě záleží především, jak se její muž bude projevovat. V Písmě čteme: *Žena statečná je korunou svého manžela, kdežto ostudná mu je jako kostižer v kostech* (Př 12,4). Řečeno slovy dneška – záleží na ženě, bude-li její muž král nebo žebrák. Každý významný křesťan vděčí nejméně 50 % toho, čím je, své ženě. Mnozí z nich by nebyli tím, čím jsou, kdyby neměli chápající a trpělivé ženy. Mnohé z nich se kvůli svému muži vzdali svých ambicí. Žena dovede výrazným a významným způsobem podpořit svého muže, ale může jej také naopak brzdit a srážet. Izraelský král Achab byl v podstatě statečný voják, ale co z něj udělala jeho žena Jezábel? Čteme Boží soud o něm: *Nebyl nikdo jako Achab, aby se zaprodal a dopouštěl*

toho, co je zlé v Hospodinových očích, jak ho k tomu podněcovala Jezábel, jeho žena (1Kr 21,25).

Rád bych použil ještě jednu ilustraci, která pomůže pochopit důležitost tohoto vztahu mezi mužem a ženou. Ve 2. světové válce byla poraženou mocností fašistické Německo. Jedním z důvodů jeho porážky bylo obyvatelstvo Německem porobených zemí, se kterým Němci z ideologických důvodů jednali tvrdě a nelidsky. To se bouřilo a vedlo partyzánskou válku. Němci byli nuceni bojovat nejen na frontě, ale i ve vlastním týlu. Nikdy nevěděli, kde je někdo napadne.

Obdoba toho je i ve spolupráci muže a ženy. Muž má nést „tíži fronty“, vnější útoky, problémy, starosti a boje a žena má za úkol mu pro to vytvořit bezpečné a spolehlivé zázemí – domov, kde může načerpat novou sílu. Jestliže toto zázemí vede „partyzánskou válku“, pak je pochopitelné, že muž si nemůže odpočinout a stravuje zbytečně své schopnosti i síly, které by jinak mohl věnovat životu víry.

Proto nesmírně záleží na tom, aby ženy byly oporou svým mužům. Je to jejich odpovědné postavení, mnohdy nedocenené a neoceněné, ale zcela určitě jednou odměněné naším Pánem.

Vztah muže k ženě

25 Muži, milujte své ženy, jako si Kristus zamiloval církev a sám se za ni obětoval

Manželství je oboustranný vztah – oba sehrávají významnou roli a záleží na obou. Proto Boží slovo klade požadavky na oba – na muže i na ženu. Každý manželský nesoulad či roztržka má dva účastníky a obvykle bývá velmi obtížné určovat viníka.

Muž má *milovat svou ženu*. Není jeho úkolem ji „držet v poddanosti“. To je její odpovědnost, ne odpovědnost mužova. Škoda, že někteří mužové svou úlohu nepochopili a ničí své manželství tím, že usilují o to, aby jim žena jako své hlavě poddána, místo aby ji prostě milovali. Harmonického manželství nelze dosáhnout bez toho, aby muž miloval svou ženu.

Pavel to myslí velmi vážně. Uvádí JAK máme milovat své ženy. *Jako si Kristus zamiloval církev a sám se za ni obětoval*. To je řádně vysoko nastavená laťka a těžko z nás může říci, že takhle své ženy milujeme. Náš Pán se pro církev vzdal všeho, dokázal pro svou církev položit život. Dokážeme mít v sobě aspoň malou jiskřičku tohoto života – dokážeme se pro svou ženu vzdát aspoň něčeho ze svých (většinou sobeckých) zájmů a koníčků, abychom jí aspoň trochu usnadnili život?

Jde tu možnost i dalšího extrému – někteří muži se domnívají, že jejich ženy jsou jejich služky a že jim prostě musí všechno udělat. Sami prolonoší doma celé odpoledne a ženu nechají se dřít. To je nepochopení postavení ženy. Moje žena je přece můj *protějšek* – ne můj otrok.

28 Proto i muži mají milovat své ženy jako své vlastní tělo. Kdo miluje svou ženu, miluje sebe.

29 Nikdo přece nemá v nenávisti své tělo, ale živí je a stará se o ně.

Pán Bůh nám mužům připomíná, že máme mít rádi své ženy tak, jak máme rádi sebe. Na sebe obvykle nezapomínáme. O své tělo pečujeme, aby mělo pohodlíčko, dopřejeme si to, co nám chutná atd. Stejně bychom se měli chovat ke svým ženám. Potřebujeme si to občas připomenout, protože na ně už obvykle tolik nemyslíme.

Pavel nám říká, že to má smysl, že se to vyplatí. Že tím, pečujeme-li o své ženy, myslíme-li na ně, že vlastně myslíme na sebe, že se nám to bohatě vrátí. Je to investice, která má perspektivu. Nebuďme krátkozrací a pečujme o své ženy jako o svá vlastní těla. Překonejme svou pohodlnost a lenost – stojí to za to.

V listu Kolosenským je další pokyn mužům, který rovněž stojí za to si připomenout: *Muži, milujte své ženy a nechovejte se k nim drsně / hrubě...* (Ko 3,19) Mnozí mužové ve svém

životě udělali zásadní chybu. Špatně volili. Použili nesprávná kritéria pro volbu životní družky. Vzali si ženu, jejíž zevnějšek byl atraktivní a líbila se jim (což je důležité), ale zapomněli na všechno ostatní. Vůbec se nezajímali o praktickou stránku života, nenapadlo jim myslet na to, jak se umí postavit k rodinnému životu. A teď chtějí násilím ze své ženy „vytlouci“ to, co vidí za potřebné. Najednou poznávají, že pro život jsou důležité zcela jiné věci. Dřív byli jako miliusi a teď jsou hrubí. Ale už je pozdě – i když ne tak docela. Právě teď je třeba ženu milovat a pomoci ji dohnat to, co dříve právě tak jako oni nepokládala za důležité a potřebné.

Je nutné být přísný a náročný ve chvíli, kdy volím. Tu musím mít na mysli nároky. Ale ve chvíli, kdy jsem zvolil, už mohu jen slevovat, chci-li žít v pokoji a v lásce.

Budiž nám útěchou, že mnohé se dá napravit. Tam, kde muž miluje svou ženu, jak nás Pán Bůh vybízí, ji dá příležitost dohnat to, co jí chybí. Nikdo učený z nebe nespádl a spoustu věcí se stejně učíme až v praktickém životě.